

Medicinska sestra Marica Hudelja

Marjeta Berkopec

Ljudje v Beli krajini še danes ohranjajo spomin na medicinsko sestro Marico Hudelja, ki je svoje življenje in delo posvetila skrbi za ljudi na tej in oni strani Kolpe. Nesebično in predano je dan za dnem, v petek in svetek, več kot štirideset let pomagala ljudem v stiski. Bila je prva medicinska sestra v Beli krajini, ljudje so ji rekli bolničarka Marica.

Po končani medicinski šoli v Ljubljani je leta 1945 enaindvajsetletna Marica dobila dekret za svoje prvo službovanje v Vinici. V intervjuju za Dolenjski list (Bezdek-Jakše, 1999) je povedala, da se je na poti v Belo krajino tolažila z mislijo, da odhaja v Vinico samo za dve leti, potem se bo vrnila v Ljubljano, v bolnišnico Petra Držaja. A vsakič, ko bi lahko odšla, so jo domačini pregovorili in je ostala. Ko si je v Sečjem selu pri Vinici ustvarila družino in dom, je postalo jasno, da bo ostala.

Marica Hudelja je kot mlado zagnano dekle na začetku poklicne poti prišla v nepredstavljivo revščino. Ordinacijo so v Vinici imeli v kmečki hiši. Od opreme pa je bil v ordinaciji le stol, polica za zdravila in širša klop za preiskave. Marica je v tej sobi prve mesece tudi spala. A ljudje so bili neizmerno veseli, da so končno dobili zdravstveno oskrbo, ki je bila ves čas pri roki. Do prihoda Marice je v Vinico le enkrat na teden prihajal zdravnik iz Črnomlja. Po zdravniško pomoč so se tako morali z vozom s konjsko vprego odpraviti v Črnomelj. Kar je v tistem času za ljudi pomenilo skoraj na konec sveta. V Vinici so sicer imeli babico, vendar je Marica pomagala tudi pri številnih porodih, bilo jih je okoli trideset na mesec. Na obiske je sprva odhajala peš. Ljudje so jo podnevi in ponoči videvali in srečevali na samotnih poteh, ko je hitela pomagat bolnikom. Vedno dobrosrčna, prijazna in ustrežljiva. Dober glas o njeni predanosti se je med Belokranjci hitro razširil in radi so prihajali k njej po pomoč in nasvete. Pomagat je hodila tudi ljudem v vaseh na hrvaški strani, kjer je bila še večja revščina. Sama je dejala, da so tam ljudje

pozabljeni od boga in države. Zlasti ponoči in pozimi so jo ljudje prihajali iskat kar z vozovi. Ko se je premražena sredi noči vrnila na zdravstveno postajo, so jo že čakali z naslednjim vozom. Da bi si ogrela premražene noge, so ji na voz dali toplo opeko, na kateri si je vsaj malo ogrela noge. Ko je dobila novo kolo, s katerim je lahko obiskovala bolnike, je to takrat pomenilo pravo razkošje. Veliko časa je namenila zdravstvenovzgojnemu delu in prosvetljevanju ljudi, pripravljala je predavanja o zdravem načinu življenja. Vseh štirideset let svojega poklicnega delovanja se je nesebično razdajala in pomagala ljudem. Šele ob upokojitvi leta 1985 se je nekoliko odpočila. Kot prostovoljka pa še naprej obiskovala starejše ljudi, saj je vedela, koliko jim pomenita prijazna beseda in pozornost.

Marica je imela rada ljudi, med katerimi je živel in tudi Belokranjci so jo z vsem srcem sprejeli medse. Kmalu se je vključila v Rdeči križ in bila več let predsednica krajevne organizacije. Aktivisti Rdečega križa so bili pošteni in požrtvovalni ljudje, razdeljevali so pomoč, kjer je bilo treba, tablete za zobe, obleko. Marica se je vključila tudi v družabno življenje v Vinici. Iz leta 1947 je ohranjena fotografija z nastopa folklornih skupin na srečanju v Gradcu v Beli krajini. Kako zelo so jo ljudje imeli radi in jo spoštovali, pričajo tudi objavljeni prispevki o njenem delovanju v Dolenjskem listu. Objavili so

Hvala vam, tovarišica Marica!

Jutri, 1. oktobra, mineva 20 let, kar je medicinska sestra **MARICA HUDELJA** prvič prišla na Vinico. Kot mlado dekle je prišla iz Ljubljane na prvo službeno mesto, o katerem je pred leti zapisala: »Z ljubeznijo do poklica vztrajam pri svojem težkem delu in naporu. In še: »Poklic me močno obremenjuje, tako da nimam časa niti za dom niti za otroke.«

Ze v ljubljanski šoli je bila tovarišica Marica sodelavka narodnoosvobodilnega gibanja in zaradi izdajstva aretirana decembra 1942. Pet mesecev je bila zaprta v belgijski kasarni, nato pa zaradi pomanjkanja dokazov izpuščena.

Vse od 1. oktobra 1945 dalje, ko je prvič prišla na županiščevo Vinico, se je z vso lo Kranjci. Podnevi in ponoči jo lahko srečujemo na samotnih belokranjskih in tudi sosednjih hrvaških stezah, ko hiti s čutom odgovornosti k bolnikom. Ob vsakem vremenu, v mrazu in soncu! Ves čas bivanja na Vinici, kjer si je ustvarila dom in družino, aktivno deluje tudi v vseh družbeno-političnih organizacijah, zlasti pa v RK, kjer je prejela že več priznanj. Uspešno je vsa leta delovala tudi v svetu za socialno varstvo, zdravstvo in v nekaterih odborih.

Delovni kolektiv Zdravstvenega doma Črnomelj, občinske skupščine in vse družbeno-politične organizacije ji želijo, da bi svoje nadvse uspešno in požrtvovalno delo med Belokranjci še dolgo nadaljevala tudi v novih prostorih ambulante na Vinici, ki bo odprta za krajevni praznik 21. oktobra.

M. F.

Novice iz Adlešičev in okolice

Podjetje Gorjanci je prve dni septembra uvedlo novo avokusno progo Črnomelj-Adlešiči-Zunič. Ker je bila cesta na nekaterih krajih med Marindolom in Zuniči bolj slaba, so vaščani iz Zuničev, Milčev in Fausovčev organizirali prostovoljno delo. Opravili so 260 prostovoljnih delovnih ur, izkopali, prepeljali in vgradili 37

ljubeznijo, predanostjo in mladimi močmi posvetila zdravstvenemu delu med Be-

Zahvala v Dolenjskem listu, leta 1965 (Vir: https://www.dolenjskilist.si/media/arhiv-pdf/dl/1965/DL_1965_09_30_39_810.pdf)

celo vest o tem, da je imela prometno nesrečo, ko so jo peljali na obisk k bolniku.

Povezovala se je tudi s stanovskimi kolegicami, ki so v začetku petdesetih let prejšnjega stoletja začele organizirano delovati v Novem mestu. Novomeški pododbor Društva medicinskih sester Slovenije (Seničar & Skrabl, 2013) je bil ustanovljen leta 1952. V porumenelih listinah zaprašena arhiva DMSBZT Novo mesto iz tistega časa najdemo med ohranjenimi imeni članic pododbora tudi Marijo Wagner iz Vinice. Wagner je bil dekliški priimek Marice Hudelja. Dokumenti navajajo, da so se na sestankih srečevale enkrat mesečno in pripravljale izobraževalne tečaje in predavanja za zaposlene v bolnišnici: o odnosu do bolnikov in njihovih svojcev, o napakah v službi, o zdravi in dietni prehrani, transfuziji krvi in plazme, o mentalni higieni ... V sodelovanju z organizacijama RK, AFŽ ter telovadnimi društvi so veliko delovale na terenu s predavanji o zaščiti otrok, o zmanjševanju alkoholizma, o vzgoji ženske in vaše mladine, o higieni, sodelovale so z mladimi v vajenski in gospodinjski šoli, vodile tečaje prve pomoči na gradbiščih ... V bolnišnici so se ukvarjale z zdravstveno vzgojo bolnikov in njihovih svojcev. Marica Hudelja se je aktivno vključila v društveno delovanje in bila tudi med delegatkami, ki so novomeško podružnico zastopale na ustanovni skupščini Zveze društev medicinskih sester Slovenije.

Marica Hudelja je za svoje delo prejela več priznanj. Med drugim tudi red zaslug za narod s srebrno zvezdo leta 1974 (Berkopec, 2013). Sama zase je dejala, da je vedno delala s srcem in za ljudi, nikoli za medalje.

Konec leta 2006 so ji pošle življenjske moči in 6. decembra jo je množica ljudi pospremila k večnemu počitku. Pokopana je na viniškem pokopališču.

Literatura in viri:

Berkopec, M., 2013. *Medicinska sestra Marica Hudelja*. In: Berkopec, M. ed., 2013. *Ohranimo sledi: 1963–2013: jubilejni zbornik strokovnega društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto*. Novo mesto: Društvo medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov, pp. 40–41.

Bezdek Jakše, M., 1999. *Portret tega tedna Marica Hudelja*. *Dolenjski list* 4 (2579), pp. 24. Available at: https://www.dolenjskilist.si/media/arhiv-pdf/dl/1999/DL_1999_01_28_04_2579.PDF [20.9.2019].

Seničar, Ž., Skrabl, R., 2013. *Brez poznavanja preteklosti ne moremo sanjati o prihodnosti*. In: Berkopec, M. ed., 2013. *Ohranimo sledi: 1963–2013: jubilejni zbornik strokovnega društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto*. Novo mesto: Društvo medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov, pp. 25–29.

Anon (M. F.), 1965. *Hvala vam, tovarišica Marica*. *Dolenjski list*, 39 (810), p. 7. Available at: https://www.dolenjskilist.si/media/arhiv-pdf/dl/1965/DL_1965_09_30_39_810.pdf [21.9.2019].

Anon, 1967. *Začasno brez medicinske sestre*. *Dolenjski list*, 46(921), pp. 16. Available at: https://www.dolenjskilist.si/media/arhiv-pdf/dl/1967/DL_1967_11_16_46_0921.pdf [20.9.2019].

Anon, 2019. *Pred KUD-om. KUD Oton Župančič Vinica*. Available at: https://kud-vinica.weebly.com/pred_kud.html [20.9.2019].

Folklorna skupina, leta 1947. Prva z leve je Marica Wagner-Hudelja. (Vir: https://kud-vinica.weebly.com/pred_kud.html)

PORTRET TEGA TEDNA

Marica Hudelja

Julija 1945 se je Marica, potem ko je končala medicinsko šolo v Ljubljani, odpravila na svoje prvo službovanje. Z dekretom je bila dodeljena v Vinico, kjer kot Ljubljanka ni bila še nikoli. Na dva dni dolgi poti, na kateri je šestkrat presedala, se je tolažila z obljubo, da odhaja v Vinico za dve leti. A ko bi lahko odšla v bolnišnico Petra Držaja, so jo Belokranjci pregovorili, naj ostane pri njih. Tudi ob drugi priložnosti, ko bi garaško delo na obeh bregovih Kolpe lahko zamenjala z lažje delom v ljubljanski srednji šoli za medicinske sestre, so bili njeni pacienti bolj prepričljivi. Potem si je v Sečjem selu pri Vinici ustvarila dom in družino in prepričevanje domačinov ni bilo več potrebno.

Marica Hudelja se še danes spominja neizmerno revščine, v katero je prišla kot mlado, zagnanano dekle. Ordinacijo so imeli v kmečki hiši, oprema pa so bili le stol, polica za zdravila in širša klop za preiskave. Marica je v tej sobi nekaj mesecev celo spala. "A ljudje so bili srečni, da so imeli zdravniško pomoč pri roki, saj je bil že Črnomelj zanje na koncu sveta. Voz s konjsko vprego je vozil v Črnomelj po trikrat na teden, zdravnik je prihajal k nam enkrat na teden," se spominja. Zato je bilo novo Unicefovo kolo, s katerim je obiskovala paciente, takrat že pravo razkošje.

Čeprav so imeli v Vinici babice, je Marica pomagala pri številnih porodih. "Bilo jih je po 30 na mesec, sedaj pa jih je le nekaj na leto. Pomagala sem tudi na Hrvaškem, saj so bili tam ljudje pozabljeni od boga in države. Ob klicu na pomoč ni bil pomemben ne petek ne svetek. Zlasti ponoči in pozimi so me ljudje prišli iskati z vozovi. In ko sem se premražena vrnila v zdravstveno postajo, so me že čakali z drugim vozom. Ženske so mi dale za popotnico toplo opeko, da sem si na njej grela noge," pravi Hudelja in pri tem si ne more kaj, da ne bi pohvalila dobre ljudi tustran in onstran Kolpe. "Pomagali so si, kajti revščina in porušena domovina sta jih združevali. Vedno sem jih razumela, ker sem vedela, da so veliko prestali. In vedno sem jih poslušala." Tudi zaradi tega so jo poleg njene dobrosrčnosti, prijaznosti, ustrežljivosti Belokranjci z vsem srcem sprejeli medse. Ko je prišla v vas, je bil praznik. Takoj se je razvedelo in drug za drugim so prihajali k njej po pomoč, nasvete. Dan za dnev, 40 let.

Kmalu zatem, ko je prišla v Vinico, se je Hudelja vključila v Rdeči križ, s katerim so zdravstveni delavci delali z roko v roki. Dolgo časa je bila predsednica krajevne organizacije, ki je bila med najboljšimi. Prepričana je, da tudi zato, ker so bili aktivisti požrtvovalni in pošteni. Med drugim so razdeljevali pomoč, tablete za zobe, obleko. Marsikdaj so se težko odločili, komu bi dali, a so imeli na srečo dobro izostren čut za poštenost. Čeprav je prostovoljnost na viniškem koncu tudi danes še kako živa, je tistih, ki so orali ledino, le še nekaj. Marica je ostala aktivistka RK. Obiskuje starejše ljudi, ki jim veliko pomenita topla beseda in pozornost. Toplo pa ji je pri srcu, ko se sreča z ljudmi, s katerimi opravlja humano poslanstvo. Teh v Sloveniji ni malo in že se veseli, da jih bo lahko zopet srečala na proslavi ob 55. obletnici RK SLivenije, ki bo v začetku junija v Prilozju.

Hudelja je okrog tridesetkrat dala kri, za svoje nesebično delo pa je prejela več priznanj. A o tem ne govori rada. Pravi, da je delala s srcem in za ljudi, nikoli za medalje.

MIRJAM BEZEK-JAKŠE

Začasno brez medicinske sestre

Viniška medicinska sestra Marica Hudelja, ki že nad 20 let z veliko požrtvovalnostjo pomaga bolnim občanom, se je pred kratkim poškodovala v prometni nesreči. Klicali so jo k bolniku v Pribanžce onstran Kolpe. Čeprav je bilo okrog druge ure po polnoči, je šla s fantoma, ki sta prišla ponjo z osebnim avtomobilom. Zaradi prehitre vožnje pa je pri mostu čez Kolpo na Vinici avto zletel čez cestni nasip. Fant sta ostala skoraj brez poškodb, Hudeljevo pa so odpeljali v novomeško bolnišnico. Viničani jo zelo pogrešamo in ji želimo, da bi čimprej okrevala. F.P.

Obvestilo o prometni nesreči, leta 1965

(Vir: https://www.dolenjskilist.si/media/arhiv-pdf/dl/1967/DL_1967_11_16_46_0921.pdf)

Objavljen portret tedna, leta 1999 (Vir: https://www.dolenjskilist.si/media/arhiv-pdf/dl/1999/DL_1999_01_28_04_2579.PDF)